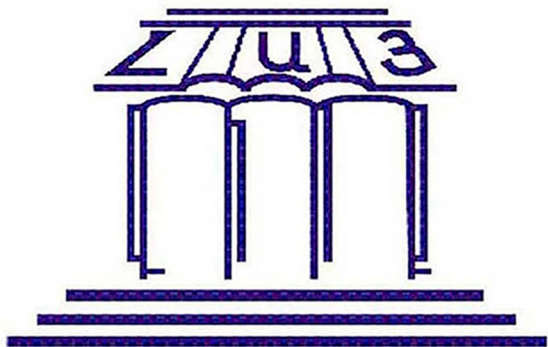

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

13. 897

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Ք

ՅԵՎ ԿԱՆՈՆՆԵՐ 1931 Թ. ԳՅՈՒՂԱ-
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐԿԻ, ԶՐԱՅԻՆ ՏՈՒՐ-
ՔԻ ՅԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԿԱՄՊԱՆԻԱՆ
ԱՆՑԿԱՑՆԵԼՈՒ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ
ՏՈՒՑԱԿՆԵՐԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

17.06.2013

13897

1 DEC 2009
26 SEP 2006

313

2-94

48

Հաստատում եմ
Ֆինոդոլոգի տեղակալ՝ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
1931 թ. մայիսի 8-ին
քաղ. Յերևան

ՀՐԱՀԱՆԳ

ՅԵՎ ԿԱՆՈՆՆԵՐ 1931 թ. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ՀԱՐԿԻ, ԶՐԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԻ ՅԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈ-
ՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԿԱՄՊԱՆԻԱՆ ԱՆՑ-
ԿԱՑՆԵԼՈՒ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ ԿԱԶ-
ՄԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

§ 1. 1931 թվի ընդհանուր հաշվառման պարտա-
կանությունները և պատասխանատվությունը զբաղված և
գյուղխորհուրդների և շրջանային գործադիր կոմիտե-
ների վրա:

§ 2. Նախքան հաշվառում սկսելը, գյուղխորհուրդ-
ները հրավիրում են գյուղի հասարակության ընդհա-
նուր ժողով, ծանոթացնում են գյուղացիներին գյուղ-
հարկի և պետապահովագրության հիմնական սկզբունք-
ների, նրա կիրառման, առանձին տնտեսությունների
և լեկամտի աղբյուրների հաշվառման կարգի ու գյուղ-
հարկի բոլոր արտոնությունների հետ:

Միաժամանակ նրանք պարտավոր են հայտա-
րարելու, վոր հաշվի առնված տվյալների հիման վրա

Գրառույ. № 6523 (բ) Պատվեր № 2962 Տիրաժ 2500

Պետհրատի տպարան, Յերևան

15519 - 58

պետք ե հաշվի վոչ միայն գյուղհարկը, այլ և պետական ապահովագրման վճարումները և ջրային տուրքը:

Բացի այդ անհրաժեշտ և հայտարարել գյուղացիներին, վոր հաշվի առնող խոզերը յեվ նագարները գյուղեպետից ազատ են յեվ վոր խոռոք յեղջուրավոր անասուններից գյուղեպետի յեմբակա յեն՝ կովերը յեվ օթառակները առաջին ծնից հետո յեվ բուզաները ու սեւերները յեմբ օթեկանից բարձր հասակում, իսկ յեզները, զոմեռները, ձիերը, ջորիները, եօները յեվ ուղիները միայն չորս օթեկանից բարձր հասակում, մնացածները հարկի յեմբակա յեն, այլ հաշվի են առնվում վիճակագրական միջոցակներով կամ պետական զոռնայան համար, վոչխարներից յեվ ալծերից հարկի յեմբակա յեն միայն ձմեռ անցկացրածները:

Նմանապես գյուղխորհուրդները պարտավոր են հայտարարելու գյուղացիներին, վոր 1930 թվի համեմատությամբ ավելացրած ամբողջ ցանքը, ինչպես և նույն թվի համեմատությամբ ավելացրած ամբողջ մթերավետ անասունները և վոչխարները ազատվում են գյուղհարկից, իսկ գիտավորյալ կերպով ցանքը կրճատած տնտեսությունների հարկը հաշվելու յե անցյալ տարվա ցանքի տարածության համեմատ:

Դրա հետ միասին գյուղխորհուրդները պարտավոր են զգուշացնել գյուղացիներին այն պատասխանատվության մասին, վորին յենթակա յե գյուղացին յիսալ ցուցմունքներ տալու կամ յեկամտի աղբյուրները թագցնելու համար (քրեական պատասխանատվություն մինչև 6 ամիս ժամանակով ազատազրկում, կամ տուգանում վարչական կարգով: Տուգանքի գումարը կա-

խող և լինել թողցրած յեկամտի աղբյուրի վրա ընկնող հարկի հնգապատիկ գումարից վոչ ավելի):

§ 3. Հաշվառման աշխատանքները պետք և կատարեն գյուղխորհուրդներին կից կազմակերպված, վորպես ոժտնդակ մարմիններ, գյուղհարկային հանձնաժողովները, հետևյալ կազմով՝

1. Նախագահ—գյուղխորհրդի նախագահը.

2. անդամներ—գյուղփոխի նախագահը, գյուղի համայնքի կողմից ընտրված ներկայացուցիչը, կոլտնտեսության ընտրված ներկայացուցիչը և չքավորական խմբակի ներկայացուցիչը:

§ 4. Ոգտվելով գյուղհարկի առթիվ գումարված հատարակական ժողովից, խրճիթ ընթերցարանում հատուկ գումարված ժողովից և առհասարակ ոգտվելով ամեն հարմար առիթից, գյուղխորհուրդները պետք և զգուշացնել գյուղացիներին, վոր նրանք (գյուղացիները) պարտավոր են ներկայանալ գյուղհարկային հանձնաժողովին հաշվառման համար և ներկայացնել հանձնաժողովին հետևյալ փաստաթղթերը՝

ա) Կարմիր բանակայիններին տրվող արտոնություններից ոգտվելու իրավունք ունեցող տնտեսությունները—համապատասխան վկայականներ, վորոնք հաստատում են այդ իրավունքը:

բ) Վոչ գյուղատնտեսական զբաղմունքներից ստացած յեկամտից գումարները հաստատող փաստաթղթեր, յեթե այդպիսիք մինչև հաշվառումը գյուղխորհրդին չեն ներկայացված:

§ 5. Տնտեսության հողերի, ցանքի, մշակույթների և այգիների տարածությունները, անասունների քանակը, վոչ—գյուղատնտեսական յեկամտների գումարները և շնչերի թիվը պետք և վորոշվեն՝

ա) Տնատիրոջ ցուցմունքների հիման վրա.

բ) Համապատասխան ցուցմունքների հիման վրա.

գ) Փաստացի ստուգումների հիման վրա:

Տնտեսութան գլխավորի ժամանակավոր բացակայության կամ հիվանդության դեպքում, հաշվառման համար տեղեկություններ պետք է տան տնտեսության չափահաս անդամները: Միայն անչափահաս անդամների ցուցմունքների հիման վրա գյուղ-ցուցակների համապատասխան սյույակներն լրացնելն արգելվում է:

ԾԱՆՈԹ.—Վորք չերեխաների տնտեսությունների մասին տեղեկություններ պետք է տան նրանց խնամակալները, իսկ յեթե նրանք բացակայում են, գյուղխորհրդի նախագահը, կամ անդամը:

Վորպես ստուգիչ տվյալներ, պետք է ծառայեն անցյալ տարվա գյուղացուցակները, պետավի ցուցակները, շրջանային գործկոմների հոդալին և այլ մարմինների մատյաններում և փաստաթղթերում յեղած տեղեկությունները, ինչպես նաև բոլոր տեսակի կոնտրակտացիայի պայմանագրերը:

ԾԱՆՈԹ.—Առանց տնտեսիչների կամ նրանց փոխարինողների հարցաքննության և յեկամտի ազդուբների փաստացի հայտարարման, միայն վերոհիշյալ ստուգիչ տվյալների հիման վրա, գյուղացուցակներում այս տարվա մասին տեղեկություններ գրողները, յենթակա յեն քրեական պատասխանատվության:

§ 6. Դյուղական ցուցակներում գրվում են ան-

խտիր բոլոր տնտեսությունները (նույն թվում և կոտնտեսությունների անդամները), տնկախ նրանից յենթակա են նրանք գյուղհարկի, թե վոչ, հետևյալ հերթականությամբ:

ա) Անհատական տնտեսություններ ունեցող վոչ կոլեկտիվի անդամներ.

բ) Անհատական տնտեսություններ ունեցող կոտնտեսության անդամներ.

գ) Անհատական տնտեսություն չունեցող կոտնտեսության անդամներ—

դ) Վարելահող չունեցող տնտեսություններ, վորոնք Դյուղատնտեսությամբ չեն պարագլում (ուսուցիչներ, բժիշկներ, բանվորներ, արհեստավորներ և այլն):

ԾԱՆՈԹ.—Կոլեկտիվ և զանազան կազմամակերպությունները և խորհրդային տնտեսությունները ցուցակագրվում են առանձին:

§ 7. Դյուղացուցակում պետք է քրել հաշվառման բոլոր արդյունքներն, աչն է՝ յուրաքանչյուր տնտեսության յեկամտի աղբյուրները, շնչերը և վոչ գյուղատնտեսական յեկամուտները, աչս հրահանգում մատնանշված կարգով:

§ 8. Շրջանային գործկոմները և գյուղխորհուրդները զարնանացանի կամպանիտն վերջնաուրեց հետո՝ անմիջապես պետք է սկսեն կազմել գյուղացուցակները այն հաշվով, վոր հաշվառումը վերջնա վոչ ուշ քան հունիսի 15-ը:

§ 9. Տնտեսիչների հարցաքննությունը պետք է կատարվի վորոշ կարգով (տասնորակներով, թաղերով և ալին) տեղական պայմանների համեմատ և նախա-

պես վորոշված տեղերում (գլուղխորհրդում, խրճիթ-
ընթերցարանում և այլն):

Վորպես ընդհանուր կանոն հարցաքննություն
համար պետք է հրավիրել 5-10 իրար հետ հարևան
գլուղացիներ և նրանցից յուրաքանչյուրի հարցա-
քննությունը կատարել մյուսների ներկայությամբ:

§ 10. Նախքան գլուղացուցակում տնտեսության
տիրոջ տված տեղեկությունները դրելը, հարկավոր է
թղթի վրա հաշվիլ ցանքերի և խոտհարքների տարա-
ծությունը և այլ չեկամտի աղբյուրները, նորից հար-
ցաքննել հարկատուին, թե վորքան ճիշտ են նրա
ցուցմունքները, վորպեսզի գլուղացուցակներում ջնջում-
ներ և ուղղումներ չկատարվեն:

Այն դեպքում, յերբ տնտեսության չեկամտի աղ-
բյուրները պակասում են անցյալ տարվանից, հարցա-
քննողը պետք է ճիշտ կերպով հայտարարի և պարզի
դրա բոլոր պատճառները: Հաշվառում կատարողը, հա-
րևան գլուղացիների միջոցով պետք է ստուգի տեղե-
կություն տվողի ցուցմունքները, տնտեսության ցան-
քերի տարածության, վարելահողի, անասունների մա-
սին և այլն:

Այս ձևով ստուգելուց հետո միայն տեղեկություն-
ները պետք է գրել գլուղացուցակներում:

§ 11. Յեթի հաշվառում կատարողները գտնեն
տնտեսության տիրոջ պատասխանները կասկածելի և
բացատրություններն անբավարար, պետք է կատա-
րեն չեկամտի աղբյուրների փաստացի ստուգում և
թաղցրած չեկամտի աղբյուրները հայտարարելու դեպ-
քում, կազմեն համապատասխան արձանագրությու-
ն: Թաղցնողները գլուղխորհրդի կողմից անմիջապես յե-
ն-

թարկվում են տուգանքի վարչական կարգով, կամ
յենթարկվում են դատական պատասխանատվության:

§ 12. Գլուղհարկային հանձնաժողովների անդամ-
ների մասնակցությունը հաշվառման ժամանակ չպետք
է սահմանափակվի միայն նրանց ներկայությամբ: Ան-
դամներից յուրաքանչյուրը պարտավոր են ամեն մի
տնտեսության տիրոջ պատասխանը յեկամտի աղբյու-
րների մասին, համեմատել անցյալ տարվա հաշվառման
տվյալների հետ, հարցաքննել և թույլ չտալ, վոր տե-
ղի ունենան սխալ ցուցմունքներ:

§ 13. Հաշվառման ամբողջ աշխատանքներին պետք
է ակտիվ կերպով մասնակցի գլուղի վողջ հասարակա-
նությունը՝ չքավորները, բատրակները, ակտիվ մի-
ջակները, կոտնտեսականները, կոտնտեսության վար-
չության ներկայացուցիչները, կուսակցական և կոմ-
յերիտական ակտիվը, գլուղխորհուրդների սեկցիաների
անդամները և լուսավորության գծով աշխատողները:

§ 14. Անասնապահությանը զբաղվող տնտեսու-
թյունները հաշվի են առնվում այն գլուղում, վորտեղ
նրանք մշտապես բնակվում են: Այն դեպքերում, յերբ
հնարավոր չէ վորոշել նրանց մշտական բնակավայրը,
նրանք հաշվի են առնվում այնտեղ, վորտեղ գտնվում
են հաշվառման պահին:

§ 15. Գլուղից բացակայողների հողաբաժինները,
յեթե մինչև հիմա չեն բաժանվել գլուղացիներին միջև
կամ չեն հանձնվել կոտնտեսությանը, գլուղ-ցուցակ-
ներում պետք է գրվեն առանձին:

§ 16. Գլուղխորհուրդները պարտավոր են տե-
ղական պայմանների համեմատ, շրջափակումների կող-
մից սահմանված կարգով, ձեռք առնել հատուկ միջոց-

ներ, վորպեսդի տվյալ գլուղից դուրս ապրող անձանց կողմից նույն գլուղում կապալով կամ կիսրար պայմանով վերցրած խաղողի ալգինները, պտղատու ալգինները, կամ նույն պայմանով կատարած ցանքերը լըրիվ հափով հաշվել առնվեն և ավելացվեն այն տնտեսությունների ցանքերին և ուրիշ մշակութիւններին, վորոնք վերցրել են կապալով կամ կիսրար պայմանով ցանք կամ այլ մշակութիւթ և ապրում են ուրիշ գլուղերում:

§ 17. Կապալով և կիսրար պայմանով մշակվող հողերը, վորպես ընդհանուր սրենք պիտք և գրել հող վերցնողի վրա և ավելացնել տնտեսութեան շնչապատկան հողերում կատարված ցանքերին:

ԾԱՆՈԹ.— Կապալով կամ կիսրար տրված վարելահողերը հողատիրոջ շնչապատկան վարելահողից չպետք և հանել, այլ պետք և գրել նրա տնտեսութեան վրա հողային մատնանի տվյալներին համեմատ: Հողը մշակողի վրա պետք և գրվի միայն ցանքի տարածութեանը, վորը հարկվում և կապալով կամ կիսրար պայմանով վերցնող տնտեսութեան միջ:

Որինակ՝ Առաքելյանն ունի 5 հեկտար շնչապատկան վարելահող, վորից յերեք հեկտարը ինքն և ցանել, իսկ յերկու հեկտար տվել և կիսրար պայմանով մշակելու Արգար Հարությունյանին:

Հարությունյանը ունի 4 հեկտար շնչապատկան վարելահող, վորից ցանել և 3 հեկտար և վերցրել և Առաքելյանից 2 հեկտար կիսրար ցանելու համար:

Առաքելյանի վրա պետք և գրել նրա 5 հեկտար շնչապատկան վարելահողը ամբողջութեամբ: 2 հեկտար

կիսրար պայմանավորված ցանքը նրա վրա չպիտք և գրվի, այլ պետք և գրվի ամբողջութեամբ Հարությունյանի վրա: Նույն Հարությունյանի շնչապատկան վարելահողը չի ավելացվում, այլ նրա վրա գրվում և միայն իր շնչապատկան 4 հեկտար վարելահողը: Իսկ 2 հեկտար վերցրած կիսրար ցանքը ավելացվում և 3 հեկտար ցանքի վրա և ստացվում և Հարությունյանի ցանքի ընդհանուր տարածութեանը:

Այդպիսով այդ յերկու տնտեսութեան վարելահողի տարածութեանը պետք և համապատասխանի հողային մատնանի տվյալներին:

§ 18. Այն դեպքերում, յերբ աշնանային հողաբաժանութեանից հետո մինչև հաշվառման սկիզբը, տնտեսութեանը դեռ չի սպտվել նոր հողերից, այդ հողերը պիտք և գրել այն տնտեսութեան վրա, վորը փաստորեն սպտվում և զրանցից:

§ 19. Գյուղացուցակում բոլոր տեղեկութեանները պիտի գրել թանաքով կամ քիմիական մատիտով:

§ 20 Տեղեկութեանները պիտք և գրվեն պարզ, մաքուր, առանց ջնջումների և ուղղումների: Ամեն տեսակի ուղղումներ պիտի կատարել միայն սխալ գրվածի վրա գիծ քաշելով և նրա վերևի ուղղումները գրելով:

Այդ մասին գյուղացուցակի վերջում անում են համապատասխան նշանակումներ հետևյալ ձևով — «Ա՛յստ կարգի (գրել տնտեսութեան №-ը) № _____ սյունյակում (գրել սյունյակի №-ը) ջնջված և _____ (գրել ջնջվածը) և գրված և « » (գրել ուղղվածը) համապատասխան: Ստորագրութեան:

Այլ կերպ ուղղումները արգելվում և:

ԾԱՆՈԹՈՒԹ.— Գյուղացուցակները այն սյուճակները, վորոնք լրացվում են գյուղհարկային համաձայնությամբի կողմից, սակայն վորոնց վերաբերյալ տվյալներ չկան, պետք է գծել:

§ 21. Հողի տարածությունը գյուղացուցակներում պետք է ցույց տալ անպայման հեկտարներով: Տեղական բոլոր տեսակի հողի չափերը պետք է վերածել հեկտարի: Հեկտարից պակաս ցանքի տարածությունը պետք է ցույց տալ տասնորդական կոտորակներով, մինչև 0,05 ճշտությամբ: Մինչև 0,02 հեկտար տարածությունները հաշվի չեն առնվում բոլորովին, իսկ 0,03 հեկտարը կլորացվում է և գյուղացուցակում գրվում է 0,05 հեկտար:

Գյուղատնտեսական հատուկ ճյուղերի տարածությունը (այգիներ, բանջարանոցներ, ծխախոտ և այլն) ցույց է տրվում մինչև 0,01 հեկտար ճշտությամբ:

ԾԱՆՈԹՈՒԹ.— Շրջֆինբաժիններն այս հրահանգին պետք է կցեն տեղական ամեն տեսակի հողերի չափերը հեկտարների վերածած համեմատական տախտակ, մինչև հարյուր յերրորդական մասի ճշտությամբ:

§ 22. Այն դեպքերում, չորս տեղական պայմանների համեմատ բնակչությունը տեղեկություն չունի վարելահողի տարածության մասին, ապա ցանքի տարածությունը պետք է վորոշել ցանած սերմացուի քանակի համեմատ: Դրա համար անհրաժեշտ է պարզել, թե ինչ մշակույթի համար, տնտեսությունը վորքան սերմացու յե ցանել, և հաշվի առնելով ձեռքով ցանելու խտությունը նորման, վորոշվում է ցանքի տարածությունը:

Որինակ՝ յինթաղքենք, վոր տնտեսատիրոջ հարցաքննությունից պարզվեց, վոր աշնանը և գարնանը նա ցանել է ընդամենը 6 ցենտներ ցորեն և 5 ցենտներ գարի: Յինթաղքենք, վոր տվյալ վայրում ամեն մի հեկտար հողամասում ձեռքով ցանվում է ցորեն— 1,5 ցենտներ, իսկ գարի 1,8 ցենտներ:

Բաժանելով ամբողջ ցանած ցորենը մեկ հեկտարի տնհրաժեշտ սերմացուի նորմայի վրա կստանանք ամեն մի մշակույթի ցանված տարածությունը: Մեր որինակում բաժանելով 6 ցենտներ սերմացուն մեկ ու կես ցենտներ նորմայի կրա կստանանք 4 հեկտար ցորենի ցանք և 5 ցենտներ գարու սերմացուն բաժանելով 1,8 ցենտներ նորմայի վրա կստանանք 2,8 հեկտար գարու ցանք: Ընդամենը ցանք (ցորենի և գարի) 6,8 հեկտար:

Իսկ լիթե ցանքը կատարված է վոչ թե ձեռքով, այլ սերմացան մեքենայով, ապա պետք է պարզել, թե սերմացան մեքենան վոր խտությամբ վրա յե դրված չեղել և այդ խտությամբ ամեն մի հեկտարի համար, վորքան սերմացու չե անհրաժեշտ:

Այդ պարզելուց հետո, չորս կարգվի նաև թե վորքան սերմացու չե ցանված ընդամենը, արդեն հեշտությամբ կարելի չե վորոշել ցանքի տարածությունը: Դրա համար հարկավոր է միայն ամբողջ ցանած սերմացուն բաժանել այդ նորմայի վրա և կստացվի ցանքի ընդհանուր տարածությունը:

§ 23. Բոլոր այն տնտեսությունների վերաբերմամբ, վորոնց տրվում են արտոնություններ հարկը հաշվելու ժամանակ առանց նրանց դիմումների՝ «ճանթություն» սյուճակում պետք է կատարել համա

պատասխան նշանակումներ: Որինակ՝ «Լարմիր քանակալին» և այլն: Այս տեղեկությունները գյուղացուցակում գրելիս պետք է նշանակել հիմնարկություն անունը, վորը տվել է համապատասխան փաստաթուղթ (փաստթղթի №-ը և տարեթիվը, յիթի տնտեսությունը ներկայացնում է փաստաթուղթ): Փաստաթղթի վրա պետք է նշանակել տնտեսության №-ը, ըստ գյուղացուցակի:

Այն պեպքերում, յերբ տնտեսությունը փաստաթուղթ չի ներկայացնում կարմիր բանակալինի վերաբերյալ, սակայն գյուղ հարկալին հանձնաժողովը համոզված է, վոր ընտանիքի անդամը գտնվում է Բ. Գ. Կ. բանակում, «ծանոթություն» սյունակում պետք է նշանակել «Լարմիր բանակալինի փաստաթուղթ չկա: Բոլոր ներկայացրած փաստաթղթերը գյուղխորհուրդը պետք է կցի գյուղացուցակին:

§ 24. Հարցաքննությունը վերջանալուց և գյուղացուցակի համապատասխան սյունակները լրացնելուց հետո, անմիջապես պետք է գումարել լրացրած սյունակների տվյալները, չերկու գումարով, այն և կոտնտեսություն մեջ մտնող տնտեսությունների տրվյալներն առանձին առանձին տողով—գումարով և մյուս տնտեսությունների տվյալները առանձին տողով—գումարով: Գյուղացուցակի առաջին յերեսի գումարները պետք է փոխանցել չերկրորդ յերեսը, հետո գումարել չերկրորդ յերեսի տեղեկությունները և ստացած գումարը փոխանցել չերրորդ յերեսը և այլն, մինչև ամբողջ գյուղի տվյալները գումարելը:

§ 25. Գյուղացուցակների վերջում այս տարի հաշվի առնված գումարների ցածի տողում պետք է գրել

անցյալ տարվա ամբողջ գյուղի տվյալները և հաշվել տարբերությունը:

Տարբերությունների պատճառների մասին պետք է կազմել կարճ բացատրական արձանագրություն և կցել ցուցակին:

§ 26. Գյուղացուցակը լրացնելու և գումարելու աշխատանքները վերջանալուց հետո գյուղհարկալին հանձնաժողովի անդամները պետք է պարզ ստորագրեն գյուղացուցակների վերջում:

§ 27. գյուղհարկի հաշվառումը, թեև կատարվում է գյուղի ակտիվի մասնակցությամբ, բայց և այնպես անհրաժեշտ է հաշվառումը ավարտելուց հետո անպայման ամբողջ ցուցակը տնտեսություն առ տնտեսություն լինելով մանրամասն քննության գյուղի լալն ակտիվի մասնակցությամբ և կոսկածների դեպքում կատարել փաստացի ստուգում, վորից հետո միայն հաշվառումը համարվում է ավարտված:

§ 28. Մտուգումներից և անհրաժեշտ դեպքերում ուղղումների մացանկուց հետո, գյուղխորհուրդը պետք է հաստատի գյուղացուցակը իր ստորագրությամբ և կնիքով:

§ 29. Գյուղխորհուրդը չերկու օրվա ընթացքում գյուղացուցակը բոլոր փաստաթղթերի հետ միասին պետք է ուղարկի շրջանալին դործկոմ:

§ 30. Կոտնտեսությունների չեկամատների աղբյուրների հաշվառումը կատարում է շրջանալին դործկոմը, կոտնտեսությունների վարչությունների տվյալների համաձայն:

2. ԳՅՈՒՂԱՅՈՒՑԱԿՆԵՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ՍՅՈՒՆՅԱԿՆԵՐԸ
ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

§ 31. 1-ին սյունակում պետք է գրվի տնտեսության №-ն ըստ կարգի: Յուրաքանչյուր գյուղում տնտեսությունների համարակալումը պետք է սկսել առաջին №-ից համաձայն ծխամատյանի: Գուղցուցակի վերջին №-ը պետք է հավասար լինի գյուղի տնտեսությունների ընդհանուր քանակին (նույն թվում և այնպիսի տնտեսությունների, վորոնք գյուղհարկի լինթակա յեկամտի աղբուրներ չունեն): Այդ համարակալումը չպետք է փոխվի ամբողջ կամպանիայի ընթացքում:

1-ին սյունակում հայտարարով պետք է գրել նույն տնտեսության անցյալ տարվա №-ը ըստ գյուղցուցակի:

Անցյալ տարվա տնտեսության №-ն ըստ գյուղցուցակի գրվում է այն նպատակով, վոր հնարավոր լինի ամեն ժամանակ համեմատել անցյալ և այս տարվա տնտեսության հաշվառման տվյալները: Յեթե տնտեսությունը այս տարի նոր է կազմվել կամ տեղափոխվել է տվյալ գյուղը ուրիշ վայրից, անցյալ տարվա ըստ գյուղցուցակի №-ի փոխարեն գրվում է «Ն.Կ.» (նոր կազմված):

§ 32. 2-րդ սյունակում պետք է գրել տնտեսության տեղի աղբանուներ, անունը և հայրանունը լրիվ (առանց կրճատումների):

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—1. Տնտեսության տեղ պետք է հաշվել այն անձնավորությանը, վորը ցուցակագրված է ծխամատյանում:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ. 2. Այն դեպքերում, յերբ համապատասխանորեն ձևակերպված վկայականների համաձայն ընտանիքի անդամները համարվում են բաժանված և փաստորեն բաժան տնտեսություն են վարում, պետք է ցուցակագրվեն առանձին-առանձին, վորպես բաժան տնտեսություններ: Հակառակ դեպքում, այսինքն յեթե, չնայած վոր տնտեսությունը ներկայացնում է համապատասխանորեն ձևակերպված վկայական բաժանման մասին, բայց փաստորեն անբաժան տնտեսություն է կազմում—պետք է ցուցակագրել վորպես մեկ տնտեսություն:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—3. Փաստորեն բաժանված, սակայն պաշտոնական վկայականներ չունեցող տնտեսություններին պետք է գրել առանձին-առանձին, յեթե նրանց բաժանվելը կատարվել է վաղուց (մի քանի տարի առաջ) և յեթե անցյալում նրանք հաշվի յեն առնված յեղի վորպես առանձին տնտեսություններ:

§ 33. Նույն 2-րդ սյունակում պետք է գրել տեղեկություններ այն մասին, թե վոր աղբությանն է դասում իրեն տնտեսատերը հետևյալ ձևով՝ «հայ» «թուրք», «ուս», «յեզդի» և այլն: Այդ տեղեկությունները պետք է գրել տնտեսատիրոջ հայտարարության հիման վրա, և նրա ցուցումները գրելու ժամանակ ձևափոխել չի կարելի: Սակայն անհրաժեշտ է հետևել, վոր հարցաքննության ժամանակ շփոթություններ տեղի չունենան, չխառնվի աղբությունը դավանանքի հետ և տեղի չունենան այնպիսի դեպքեր, յերբ «հայ» գրելու փոխարեն, գրվում է «տաավորչական», «կա-

թիւի», կամ թուրք գրելու փոխարեն գրվում և «մահ-մեղական» և այլն:

§ 34. Յեթի տնտեսութեանը պուղարտեսական արտելի, միատեղ հող մշակելու ընկերութեան կամ պարզ միավորութեան անդամ է, ապա պուղարտեցակի նույն յերկրորդ սլուսակում, ազգանուն, անունը, հայրանունը և ազգութեանը գրելուց հետո, պետք և գրել նաև այն կողմնտեսութեան անունը, վորի անգամն և տնտեսութեանը: Բացի այդ, յեթի ընկերութեան քանող անասունները և ինվինտարը լրիվ հանրայնացըրված է, ապա այդ մասին, ընկերութեան անունը գրելուց հետո, պետք է գրել նաև «հանրայնացված»:

§ 35. 3-րդ սլուսակում պետք և գրել տնտեսութեան մեջ յեղած ամբողջ վարելահողի տարածութեանը:

Վարելահողի մեջ պետք և հաշվել՝

ա) Դաշտային և ագարակային ամբողջ ցանքի տարածութեանը, նույն թվում և այն ցանքերը, վորոնք ազատվում են հարկից, արտոնութեանների կարգով (շաքարի ճակնդեղ և այլն) կամ հարկվում են չեկամտի հատուկ նորմաներով (բանջարանոցներ, կարտոֆիլ, բամբակ, ծխախոտ և այլն):

բ) Հարոսները, խոպանացած և հանգստի թողած հողամասերը:

գ) Չցանված ալ վարելահողերը և ագարակային հողամասերը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Վարելահողի մեջ չպետք է հաշվել հնձվող հողերը (խոտհարքները), խոզողի և պուղարտու այգիներն ու թթևու տնկարանները, ինչպես նաև այն հողամասերը, վորոնք բռնված են շենքերով:

§ 36. 4-րդ սլուսակում պետք է գրել մինչև 1931 թ. դարունը, աղետից տուժած աշնան ցանքի ամբողջ տարածութեանը:

§ 37. 5-րդ սլուսակում պետք է գրել աղետից տուժած աշնանացանի տարածութեան այն մասը, վորը կրկին ցանված է դարնանը: Այդ կրկին ցանված տարածութեանը ցուց և տրվում հետևյալ սլուսակներում համապատասխան դարնանացան մշակույթների հետ:

§ 38. 6—24 սլուսակներում պետք է գրել այդ սլուսակների վերնագրերում մատնանշված 1931 թ. (1930 թ. աշնան և 1931 թ. դարնան) ցանքերի տարածութեանները, ըստ մշակույթների տեսակների, այն և՛ 6-րդ սլուսակում պետք է գրել աշնան ցորենի ցանքի տարածութեանը, 7-րդ սլուսակում դարնան ցորենի ցանքի տարածութեանը, 8-րդ սլուսակում աշնան գարու ցանքի տարածութեանը, 9-րդում՝ դարնան գարու ցանքի տարածութեանը, 10-րդում՝ չեզիպտացորենի, 11-րդում՝ սորուխի (կոլդայի) և բիժիկի, 12-րդում՝ դեղաբույսերի և լլուֆայի, 13-ում՝ կանեփի, 14-րդում՝ կալահատի, 15-ում՝ քունջութի, 16-րդում՝ սոյայի, 17-րդում՝ ընդեղենի (լոբի, սիսեռ, վոսպ և այլն), 18-րդում՝ գենագերչակի, 19-րդում՝ արախիսի, 20-րդում՝ կենաֆի, 21-րդում՝ քենդիրի, բամբի, կաուչուկարի թիւերի, դաֆրանի և գնդածաղիկի, 22-րդում՝ կերի արմատալոտողների և 23-րդում՝ արհեստական խոտաբույսերի (յոնջա, կորընգան) ցանքերի տարածութեանները: 24-րդ սլուսակում պետք է գրել՝

1931 թ. ընդհանուր ցանքի տարածութեան մեջ

յիզած՝ միայն ջրովի տարածութիւնը: Այդ սլունյակը լրացնելիս պետք է նկատի ունենալ, Վոր 6 ից մինչև 24-րդ սլունյակներում զբոլոյ ցանքի տարածութիւններին միջ մտնում են ինչպես ջրովի, նույնպես և անջրովի ցանքերը: Ուրեմն 24-րդ սլունյակում պետք է ցույց տալ այդ ցանքերի (6-ից մինչև 23-րդ սլունյակը ներառյալ) միայն ջրովի տարածութիւնը, վորն աչդպիսով կրկնվում է 2-րդ անգամ 24-րդ սլունյակում:

ԾԱՆՈթՈՒԹՅՈՒՆ. Ջրովի ցանքեր են համարվում այն տարածութիւնները, վորոնք ջրվում են վորոգող ցանցից:

§ 39. 25-րդ սլունյակում պետք է գրել կարտոֆիլի ցանքի ամբողջ տարածութիւնը. (զաշտում և ազարակում), իսկ 26-րդ սլունյակում՝ կարտոֆիլի ցանքի ջրովի տարածութիւնը: 27-րդ սլունյակում պետք է գրել բամբակի, 28-րդում՝ չալթուկի, 29-րդում՝ ծխախոտի և դուլլասարի, 30-րդում՝ բոստանների, (ձմերուկ և սոխ) և 31-րդում՝ բանջարեղենի տարածութիւնը (վարունգ, կարմիր և սև բադրիջան, կաղամբ և մլուսները):

ԾԱՆՈթՈՒԹՅՈՒՆ. Ղուլլասարի ցանքերը ծխախոտի սլունյակում (29-րդ սլունյակ) պետք է հաշվի առնել և գրել հայտարարով:

§ 40. 32-րդ սլունյակում պիտի գրել այն բոլոր մշակութիւնները, վորոնք նախորդ սլունյակում հաշվի չեն առնված:

§ 41. 33-րդ սլունյակում պետք է գրել տնտեսութեան 1931 թ. հաշվառված ցանքի ամբողջ տարածութիւնը: Այսինքն 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,

15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 և 32 սլունյակների գումարը:

§ 42. 34-րդ սլունյակում պետք է գրել 1930 թ. ամբողջ ցանքի տարածութիւնը, վորը մեքենայութեան արտադրվում է նույն թվի գլուղցուցակի 37-րդ սլունյակից:

§ 43. 35-րդ սլունյակում պետք է գրել գյուղհարկից ազատվող ցանքերի ավելացած ամբողջ տարածութիւնը:

Այդ սլունյակը պետք է լրացնել 33-րդ սլունյակի ավելաներից հանելով 34-րդ սլունյակում յիշած ավելաները և ֆնացորդը գրելով 35-րդ սլունյակում:

Յեթի տնտեսութիւնը, առանց հարգելի պատճառների այս տարի համեմատած անցյալ (1930 թ.) տարվա ցանքի հետ անհարգելի պատճառներով (զիտավորյալ) պակասեցրել է իր ցանքի տարածութիւնը, ապա գլուղհարկային հանձնաժողովը 35-րդ սլունյակում պետք է նշանակի «անհարգ» (անհարգելի), իսկ հարգելի պատճառներում «հարգ» (հարգելի):

Անհարգելի պատճառներով ցանքի տարածութիւնը պակասեցրած տնտեսութիւնը, հարկվում է 1930 թ. ցանքի տարածութեան համեմատ, զրա համար 36-րդ սլունյակում պետք է գրել տնտեսութեան 1930 թ. ամբողջ ցանքի տարածութիւնը, արտադրելով այդ այս տարվա գլուղցուցակի 34-րդ սլունյակից:

44. 37, 38, 39, 40 և 41-րդ սլունյակները լրացվում են ցանքի ավելացած տարածութիւնը հարկից ազատելու վերաբերյալ արտոնութիւնը կիրառելուց հետո: Այսինքն 41-րդ սլունյակում պետք է

գրել այն պումբը, վոր կմնա 37, 38, 39 և 40-րդ սյունակների տվյալները գումարելուց և 36-րդ սյունակի տվյալներից հանելուց հետո:

Այսպիսով 37, 38, 39, 40 և 41-րդ սյունակների տվյալների գումարը պետք և հավասար լինի 36-րդ սյունակի տվյալների գումարին:

Որինակ՝ տնտեսություն մեջ 1931 թ. հաշվի չի առնված ընդամենը 10 հեկտար ցանք, վորից բաժրակ 1 հեկտար, չաթուկ 2 հեկտար, բանջարեղեն 1 հեկտար և 6 հեկտար աշնանացան ցորեն: 1930 թ. նույն տնտեսությունը ունեցել և 7 հեկտար ցանք: Այսպիսով տնտեսություն ավելացած ցանքի տարածությունը կազմում և 3 հեկտար: Գյուղացուցակի 35 սյունակում պետք և գրվի 3 հեկտար և տնտեսության հարկը պետք և հաշվի միայն 7 հեկտար ցանքի համեմատ: Գյուղացուցակում այդ 7 հեկտար հարկվող տարածությունը փոխանցվում և 36-րդ սյունակը: Այսպիսով այս տարվա 3 հեկտար ավելացած ցանքը միանգամայն ազատվում և հարկից: Դրա հետ միասին ավելացած ցանքի տարածությունը առաջին չեքերին պետք և դուրս գալ բարձր նորմայով հարկվող մշակույթից, յեթե ավել մշակույթը ավելացել է: Յենթադրենք, վոր նույն տնտեսությունը 1931 թ., համեմատած առցյալ տարվա հետ, ունի 1 հեկտար ավելացած չաթուկի ցանք և 0,5 հեկտար բանջարանոցի ցանք: Այս դեպքում հաշվի առած չաթուկի տարածությունից (28 սյունակ) պետք և հանել 1 հեկտար և մնացած չաթուկի ցանքը գրել 37-րդ սյունակում: Նույնը պիտի կատարվի և բանջարանոցի վերաբերյալ: Այսինքն հաշվի առված բանջարանոցի տարածությունը

նից (31-րդ սյունակ) պետք և հանել 0,5 հեկտար և մնացած բանջարանոցի ցանքը գրել 40-րդ սյունակում: Ավելացած ցանքի մնացած 1,5 հեկտար տարածությունը պետք և դուրս գալ դաշտամշակության (ցանքի) նորմայով հարկվող ցանքի տարածությունից և մնացորդը գրել 41-րդ սյունակում: Այսինքն 36-րդ սյունակի տվյալներից պետք և հանել 37, 38, 39 և 40-րդ սյունակների գումարները: Տվյալ դեպքում մնացորդը հավասար և 5,5 հեկտարի, վորը և պետք և գրել 41-րդ սյունակում: Եթե բարձր նորմայով հարկվող մշակույթների ցանքի մեջ առցյալ տարվա համեմատությունը ավելացած տարածություն չկա, ապա ամբողջ ավելացած ցանքը պետք և դուրս գալ ցանքի նորմայով հարկվող տարածությունից:

§ 45. 42, 44 և 43-րդ սյունակներում պետք և գրել պտղաբեր այգիները, հետևյալ կարգով՝

ա) 42-դ սյունակում պետք և գրել անպտղաբեր նոր տնկարանները:

բ) 43-րդ սյունակում պետք և գրել միայն պտղաբեր տարածությունը:

գ) 44-դ սյունակում պետք և գրել պտղաբեր այգիների միայն ջրովի տարածությունը:

§ 46. 45, 46 և 47-րդ սյունակներում պետք և գրել այդ սյունակների վերնագրերի համեմատ խաղողի այգիները նույն կարգով, վորը սահմանված և պտղաբեր այգիների համար:

§ 47. 48 և 49-րդ սյունակներում պետք և գրել թթանոցները (թթնու տնկարանները) հետևյալ կարգով՝

ա) 48-րդ սյունակում պետք և գրել այն թթանոցները, վորոնք բերք են տալիս:

բ) 49-րդ սյունյակում պետք է գրել այն թիվանոցները, վորոնք ոգտագործվում են վորպես շերամի կեր:

Թիվանոցները հաշվի առնելու հետ միաժամանակ անհրաժեշտ է գնուղցուցակի ծանոթության սյունյակում համապատասխանորեն նշանակել տեղեկություններ այն մասին, թե ինչի համար է ոգտագործում տնտեսութան իր թիվանոցը: Յեթն ոգտագործում է միայն իր սեփական տնտեսության մեջ պահվող շերամի կերի համար, պետք է նշանակել «տնտեսության շերամ»: չեթն ոգտագործում է ուրիշ տնտեսություններին, վորպես շերամի կեր վաճառելու համար, պետք է գրել «վաճառք ուրիշին», չեթն սգտագործում է ողի թորելու համար, պետք է գրել «ողի չե թորում»: Այս տեղեկությունները անհրաժեշտ են վորպեսզի համապատասխանորեն հարկվի կամ ազատվի հարկումից տնտեսության թիվանոցը:

§ 48. 50 և 51-րդ սյունյակները մեզ մոտ չեն լրացվում:

§ 49. 52 և 53-րդ սյունյակները պետք է ոգտագործվեն հարսների հաշվառման համար:

Հարսները հաշվի առնելու ժամանակ պետք է ղեկավարվել հետևյալով՝ տնտեսության շնչապատկան վարելահողի այն տարածությունը, վորը ոգտագործվում է նրա կողմից 2 տարի շարունակ, վորպես խոտհարք (վար ու ցանք չի անում), պետք է հաշվել հարկի չենթակա հարոս և գրել ամբողջ տարածությունը 52-րդ սյունյակում: Հարսները հարկվում են խոտհարքի համար սահմանված նորմայով: 53-րդ սյունյակում պետք է գրել հարսների միայն ջրովի տարածու-

թյունը, վորն ամբողջ հարոսի տարածության հետ պետք է նշանակված լինի 52-րդ սյունյակում: Վորովհետև հարսները հողային մատչաններում նշանակված են լինում տնտեսության վրա, վորպես վարելահող, ապա ուրեմն կարիք չկա այդ տարածությունը, վարելահողի տարածությունից հանելու կամ կրկին անգամ ավելացնելու նրա վրա, այլ միայն մի անգամ ընդհանուր վարելահողի մեջ հաշվելուց հետո այլևս չի ավելացվում վարելահողին:

§ 50. 54 և 55-րդ սյունյակներում պետք է գրել տնտեսության մեջ յեղած բոլոր փեթակների քանակը այդ սյունյակների վերնագրերի համապատասխան:

§ 51. 56 և 57-րդ սյունյակներում պետք է գրել տնտեսության խոտհարքների տարածությունները հետևյալ կարգով՝

ա) 56-րդ սյունյակում պետք է գրել տնտեսությանը հատկացված ջրովի և անջրդի բոլոր տեսակի խոտհարքները, բացի ճանճային խոտհարքներից:

բ) 57-րդ սյունյակում պետք է գրել 56-րդ սյունյակում նշանակված ընդհանուր խոտհարքի տարածություններից՝ միայն ջրովի տարածությունը:

§ 52. 58 և 59-րդ սյունյակները հաշվառման ժամանակ չեն լրացվում և չեն ղծվում:

§ 53. Վորովհետև անասունների հաշվառումը մեկ անգամ արդեն կատարվել է, անասունների ընդհանուր հաշվառում այլ ևս չի կատարվելու: Ստեղծված նկատի ունենալով, վոր ինչպես խոշոր յեղջուրավոր, նույնպես և մանր յեղջուրավոր անասունների այս տարվա ծնածները լրիվ չի հաշվի առված (անասունների հաշվառման ժամանակ ծինը չեր վերջացել), ապա անհրա-

ժեշտ և, ընդհանուր հաշվառման ժամանակ լրիվ չափով հաշվի առնել այս տարվա մինչև 1 տարեկան հասակ ունեցող բոլոր խոշոր անասունների մատղաշները և մանր յեղջուրավոր անասունների այս տարվա ուլերն ու գառները: Այդ լրացուցիչ հաշվառման արդյունքները պետք է նշանակվեն գյուղացուցակում հատկացված 60, 70, 80, 85, 88, 92 և 93-րդ սյունյակներում:

§ 54. 61-ից մինչև 97-րդ սյունյակները պետք է լրացվեն մինչև հաշվառման սկիզբը, անասունների հաշվառման և անցյալ տարվա գյուղացուցակների տրվյալների հիման վրա: Այդ սյունյակները լրացնելու կարգի մասին տես Ֆինոպոկոմատի հարկման Սեկտորի այս թվի մայիսի 11-ի № խ. 8 V 11 շրջաբերականը ուղարկված բոլոր շրջֆինբաժիններին:

§ 55. 98, 99 և 100-րդ սյունյակներում պետք է գրել տնտեսության խողերը հետևյալ կարգով՝

98-րդ սյունյակում պետք է գրել վորձ խողերը 9 ամսականից վեր հասակում:

99-րդ սյունյակում պետք է գրել ծնի խողերը 9 ամսականից վեր հասակում և

100-րդ սյունյակում պետք է գրել փոքրահասակ խողերը 4-ից մինչև 9 ամսական հասակում:

Այդ տեղեկությունները ստանալու և գյուղացուցակում գրելու համար անհրաժեշտ է, ընդհանուր հաշվառման ժամանակ կրկին անգամ հաշվի առնել տնտեսության խողերը մատնանշված կարգով:

§ 56. 101 և 102-րդ սյունյակները հաշվառման ժամանակ չեն լրացվում և չեն գծվում:

§ 57. 103-րդ սյունյակում պետք է գրել մաս-

նավոր շուկայում գյուղատնտեսական մթերքները բարձր դնելով վաճառելուց ստացած չեկամուսները, այն տնտեսությունների վերաբերյալ, վորոնք կոտորակապիցի պայմանագրերը և պլանային մթերումները առաջադրությունները չեն կատարել, կոտորակապիցի պայմանագրեր չեն կնքել կամ պլանային մթերումների առաջադրություններ չեն ստացել:

§ 58. Գյուղատնտեսական մթերքները մասնավոր շուկայում վաճառելուց ստացած չեկամուսները պետք է հաշվի առնել 1930 թ. բերքահավաքից սկսած մինչև 1931 թ. հաշվառման մոմենտը:

Հաշվառման յեթեմակ չեն այն չեկամուսները, վոր ստացել են տնտեսություններն այնպիսի մթերքների վաճառելուց, վորոնց նկատմամբ նրանք ունեցել են և լրիվ չափով կատարել են 1930—31 թ. մթերման կամպանիայի ընթացքում պլանային առաջադրությունները (կոտորակապիցի կարգով, պլանային առաջադրության կամ կամավոր պարտականության կարգով):

Այն չեկամուսները, վոր ստացել են տնտեսությունները այնպիսի մթերքներ վաճառելուց, վորոնց նկատմամբ նրանք պարտականություններ չեն ունեցել, պետք է հաշվի առվեն բոլոր տնտեսություններում, նույն թվում և այն տնտեսություններում, վորոնք առհասարակ պարտավորություններ չեն ունեցել ՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻՆ. — Կոլտնտեսականների տնտեսություններում այն չեկամուսները, վոր ստացվել են գյուղատնտեսական մթերքները մասնավոր շուկայում վաճառելուց, հաշվառման չենթեմակ չեն և չեն հաշվվում:

§ 59. Մասնավոր շուկայում գյուղատնտեսական մթերքները բարձր գներով վաճառելուց ստացած չեկամուտները յենթակա յեն հարկի, չեթե զբանց գումարները 75 ա. ավելի չեն 75 ա. պակաս չեկամուտը հարկի յենթակա չեն: Այդ չեկամուտները վերոշխու ժամանակ պետք է հաշվի առնել վոչ թե վաճառված մթերքի ամբողջ արժեքը, այլ այն տարբերությունը, լիք ստացվել է պլանային—մթերման ու մասնավոր շուկայի գների մեջ գոյություն ունեցող տարբերություն հետևանքով:

Որինակ 1.—1930 թ. դարձան տնտեսությունը կոտորակտացիայի պայմանագրի համաձայն, պարտավորվել է հանձնելու բամբակի ամբողջ բերքը: Բացի դրանից նույն թվի աշնանը նա ստացել է առաջագրության 80 փ. ցորեն հանձնելու վերաբերյալ: Այդ չեքու պարտականությունները տնտեսությունը կատարել է լիովին: Այդ նույն տնտեսությունը 1930 թ. բերքահավաքից հետո մինչև 1931 թ. հաշվառումը մասնավոր շուկայում վաճառել է 30 փ. ցորեն և պլանային մթերումների համար սահմանված ու մասնավոր շուկայում գոյություն ունեցող գների տարբերության հետևանքով այդ վաճառքից ստացել է 250 ա. տարբերություն: Բացի այդ նա վաճառել է 10 հավ և ստանել է 60 ա. տարբերություն:

Վերոմիտե ցորենի վերաբերյալ այս տնտեսությունը կատարել է պլանային առաջագրությունը, և ապա ցորենը վաճառել, ուրեմն այդ 250 ա. չեկամուտը չպետք է հաշվի առվի:

Ինչ վերաբերվում է մյուս չեկամուտներին (60 ա. հավեր վաճառելուց) այդպիսիք նույնպես հաշվի չեն առնում, վերոմիտե 65 ուրբուց պակաս են:

Հետևապես ավելի տնտեսություն մասնավոր շուկայում գյուղատնտեսական մթերքները բարձր գներով վաճառելուց ստացած չեկամուտները հարկի չենթակա չեն:

Որինակ. 2.—Տնտեսությունը ստացել է կաշուն առաջագրություն 200 փ. խաղող և 20 փ. ցորեն հանձնելու վերաբերյալ: Այդ չեքու առաջագրությունները լրիվ կատարելուց հետո, նա վաճառել է մասնավոր շուկայում 10 դույլ գինի, 2 տակառ կնճիռ և 1 կով: Վերոմիտե տնտեսությունը մասնավոր շուկայում վաճառած այդ մթերքների նկատմամբ վոչ մի պարտականություն չի ունեցել, ապա այդ մթերքներից ստացած չեկամուտի տարբերությունը հաշվի չեն առնում և հաշվում:

Այդ չեկամուտի գումարը վերոշխում է հետևյալ կարգով՝

Նախ պարզվում է, թե պլանային մթերման ինչ գներ են սահմանված յեղել և ինչ գներով է վաճառել մասնավոր շուկայում տնտեսությունն իր մթերքներն ու ապա վերոշխում է այդ գների տարբերության չեկամուտը:

Յերթագրենք վոր սահմանված է յեղել պլանային մթերման հետևյալ գներ՝

Գինու դույլը . 3 ա. ուրեմն 20 դույլը — 60 ա.

կնճիռի տակառը 10 ա. ուրեմն 2 տակ. — 20 ա.

կովի մեկը . . 50 ա. ուրեմն 1 կովը — 50 ա.

Ընդամենը . 130 ա.

Ասենք թե տնտեսությունը վաճառել է իր մթերքները հետևյալ գներով՝

Գինու դուլը . 5 ու. ուրեմն 20 դուլը—100 ու.
Կնճիռի տակաւը 50 ու. ուրեմն 2 տակ. — 100 ու.
Կովի մեկը . 250 ու. ուրեմն 1 կովը — 250 ու.

Ընդամենը . 450 ու.

Այդպիսով մասնավոր շուկայում վաճառելուց
450. ընդհանուր յեկամտից հանելով 130 ու. պլանային
մթերման գնելով հաշված ամբողջ արժեքը կստանանք
320 ու. գներն տարբերութեան յեկամուտ:

Ուրեմն տվալ տնտեսութեան վրա հաշվի յե
առնվում այդ 320. ու. տարբերութեան յեկամուտը:

Որինակ 3.— Տնտեսութեանը կոնսրակտացիայի
պայմանագիր չի կնքել, կաշուն առաջադրութեանն էր
չի ստացել, կամավոր պարտականութեանն էր չի վեր-
ցրել և իր գյուղատնտեսական մթերքներից մասնավոր
շուկայում բարձր գներով վաճառել է՝ 20 փ. ցորեն և
գարի, վորի տարբերութեան յեկամուտը կազմում է
250 ու.

3 վաշխար, վորի տարբերութեան յեկամուտը կազ-
մում է 100 ու.

1 փ. պանիր, վորի տարբերութեան յեկամուտը
կազմում է 40 ու.

10 հավ, վորի տարբերութեան յեկամուտը կազ-
մում է 60 ու.

200 հատ ձու, վորի տարբերութեան յեկամուտը
կազմում է 40 ու.

Այդպիսով տնտեսութեանը ստացել է 490 ու.
տարբերութեան յեկամուտ, վորը ամբողջութեամբ հաշ-
վի յե առնվում տնտեսութեան վրա, վորովհետև, յերբ
ստուգում ենք տարբերութեան յեկամուտ, հապաղվում է,
վոր պլանային—մթերման գներով հաշված արժեքը

արդեն հանված է ընդամենն ստացած յեկամտից և
մնացել է միայն գների տարբերութեան յեկամուտը:

§ 60. Գյուղհարկային հանձնադրողները ամեն
մի տնտեսութեան վերաբերյալ ընդհանուր հաշվառումը,
նույն թվում նաև վոչ-գյուղատնտեսական զբաղմունք-
ներից ստացած յեկամուտների հաշվառումը վերջաց-
նելուց հետո, անմիջապես հարցաքննում են ամեն մի
տնտեսութեան պլանավորին և պարզում՝ մասնավոր շու-
կայում գյուղատնտեսական մթերքները բարձր գներով
վաճառելուց յեկամուտներ ստացել և թի վոչ:

§ 61. Յեթե պարզվում է, վոր այս կամ այն տըն-
տեսութեանները այդպիսի յեկամուտներ ստացել են,
գյուղհարկային հանձնադրողները անմիջապես պար-
զում են այդ յեկամուտների գումարը:

Այդ նպատակով, ինչպես և վոչ-գյուղատնտես-
ական զբաղմունքների հաշվառման ժամանակ, հանձնա-
դրողները հարցաքննում են և իրեն հարկատուին և
համադրողացիներին.

Երաժամանակ՝ մասնավոր շուկայում գյուղատըն-
տեսական մթերքները բարձր գներով վաճառվելուց
ստացած յեկամուտները մանրամասն հաշվելու և ար-
ձանագրելու համար, գյուղհարկային հանձնադրողները
կազմում և լրացնում են զրա համար հատուկ սահ-
մանված ձև «Բ» ցուցակը:

Այդ ցուցակում սակայն պետք է գրել միայն
գլխավոր մթերքների անունները որինակ՝ հաց (ցորեն-
նը, գարին, ալյուրը, թխած հացը միասին), խոտ ու
զարման (միասին), կաթնամթերքներ, մսեղեն, անա-
սուններ, խոզող (գինին և կնճիռ միասին) և բան-
ջարեղեն:

Մյուս միջերձնիքը պետք է գրել միասին վորպես «այլ» միջերձնիք:

Այն միջերձնիքը, վորոնց նկատմամբ տնտեսությունը լրիվ կատարել է կոնտրակտացիայի պայմանագիրը կամ պլանային առաջադրությունը ցուցակում չպետք է գրել և նրանց մնացորդը մասնավոր շուկայում վաճառվելուց ստացած չեկամուտը չպետք է պարզել, վորովհետև հարկի լինթակա չէ:

§ 62. ձև № «բ» ցուցակը պետք է լրացնել հետևյալ կարգով՝

ա) Ցուցակի վերնագրում պետք է գրել գյուղի և շրջանի անունները:

բ) 1-ին սյունյակում պետք է գրել №№ ըստ կարգի:

գ) 2-րդ սյունյակում պետք է գրել տնտեսություն № ըստ գյուղացուցակի:

դ) 3-րդ սյունյակում պետք է գրել տնտեսատիրոջ ազգանունը, անունը, հայրանունը:

ե) 4-րդ սյունյակում պետք է գրել այն միջերձնիքի անունները, վորոնք վաճառված են մասնավոր շուկայում բարձր գներով այն ձևով, վորը սահմանված է այս հրահանգի 61-րդ §-ով:

զ) 5-րդ սյունյակում պետք է գրել տեղեկություններ այն մասին, քե օվյալ մրեբների վերաբերյալ կնքած է յեղել արդյոք կոնտրակտացիայի պայմանագիր թե վոչ, կամ յեղել է արդյոք պլանային միջերման կայուն առաջադրություն թե վոչ: Այդ տեղեկությունները համապատասխանորեն պետք է նշակել «այո» կամ «վոչ» բառերով: Այսինքն՝ յեթե պայմանագիր կամ կայուն առաջադրություն կամ ինքնա-

պարտավորություն յեղել է, ապա պետք է նշանակել «այո» յեթե չի յեղել, ապա պետք է նշանակել «վոչ»:

ը) 6-րդ սյունյակում պետք է գրել տեղեկություններ այն մասին՝ կատարել է արդյոք տնտեսությունը իր պարտավանությունը թե վոչ: Տեղեկությունները համապատասխանորեն պետք է նշանակել «այո» կամ «վոչ»:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Յեթե տնտեսությունը կատարել է կոնտրակտացիայի պայմանագիրը կամ պլանային միջերման առաջադրությունը միայն մի մասով, այսինքն վոչ լրիվ— դա հավասար է, վոր չի կատարել և նման դեպքերում պետք է գրել «վոչ»:

թ) 7-րդ սյունյակում պետք է գրել տեղեկություններ թե տվյալ միջերձից վորքան է վաճառել տնտեսությունը:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Միջերձի քանակը պետք է ցույց տալ փթեթով, կիլոներով, կամ այլ չափերով:

ժ) 8-րդ սյունյակում պետք է գրել այն ամբողջ գումարը, վորը ստացել է տնտեսությունը տվյալ միջերձը վաճառելուց: Որինակ. լինթադրինք վաճառել է 10 փ. ցորեն-փութը 15 ո. և ստացել է 150 ո.: 8-րդ սյունյակում պետք է գրել այդ 150 ո. գումարը:

ի) 9-րդ սյունյակում պետք է գրել այն գումարը, վոր միում է մասնավոր շուկայում վաճառվելուց ստացած ամբողջ գումարից, պլանային միջերման գներով հաշված նույն միջերձի արժեքը դուրս գալուց հետո: Որինակ յենթադրինք 10 փ. ցորենը վաճառելուց ստացել է ընդամենը 150 ո., իսկ պլանային միջերման գնե-

բով այդ 10 փութ ցորենի արժեքը կազմում է առնչք
թե—20 ու։ Ուրեմն 150 ու. դուրս գալով 20 ու. կմնա
130 ու., վորը նշանակվում է 9-րդ սյունյակում։

1) 10-րդ սյունյակում պետք է գրել անտեսու-
թյան ընդհանուր կարգով հաշված ամբողջ հարկվող
յեկամտի գումարը։ Տեստեսության ընդհանուր հարկվող
յեկամտի մեջ պետք է հաշվել նաև վոչ-գյուղատնտե-
սական գրադմունքներից ստացած հարկվող յեկամտի
գումարը։

2) 11-րդ սյունյակում պետք է գրել անտեսու-
թյան գյուղատնտեսական մթերքները բարձր գներով
վաճառելուց ստացած յեկամտի այն գումարը, վորը
հաստատվում է շրջանային հարկային հանձնաժողովի
կողմից։

3) 12-րդ սյունյակում պետք է գրել բարձր գնե-
րով մթերքները վաճառելուց ստացած յեկամտի գու-
մարի այն մասը, վորը յենթակա չե հարկի։

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—Վորովհետև մասնավոր շուկայում
գյուղատնտեսական մթերքները վաճառվելուց
ստացած յեկամտները մտցվում են հարկվող յե-
կամտի մեջ, անտեսության մյուս հարկվող յե-
կամտների 50 տոկոսից վոչ ավելի չափով, ուս-
տի 12-րդ սյունյակում նշանակվող գումարը վոչ
մե ցածրում 10-րդ սյունյակում նշանակված գու-
մարի 50 տոկոսից ավելի չի կարող լինել։ Որի-
նակ՝ անտեսության ընդհանուր հարկվող յեկա-
մտը 500 ու. է (400 ու. գյուղատնտեսության
նից և 100 ու. վոչ գյուղատնտեսական գրադմունք-
ներից)։ Նա ստացել է կայուն առաջադրություն
50 փ. հաց, 1 վոչխար 50 փ. կարտոֆիլ հանձնե-

լու վերաբերյալ։ Հանձնել է՝ հաց 30 փ. և կար-
տոֆիլ 50 փ.։ 1930 թվի ոգոստոսից սկսած մինչ
1931 թ. մայիս ամիսը այդ անտեսությունը մաս-
նավոր շուկայում վաճառել է՝ հաց, վոչխարի միս,
մեղր, թռչուն, կաթ և յուղ։ Մասնավոր շուկայի
և պլանային մթերման գների տարբերության
շնորհիվ նա ստացել է յեկամտ հացից 150 ու.,
վոչխարի մսից 50 ու., մեղրից 50 ու., կաթից և յու-
ղից 75 ու. թռչուններից 25 ու. այսինքն ընդա-
մենը 350 ու.

Բայց վորովհետև անտեսության ընդհանուր
հարկվող յեկամտը կազմում է 500 ու., ապա
տվյալ անտեսության մասնավոր շուկայում մը-
թերքների վաճառելուց ստացած յեկամտի հարկ-
վող գումարը պետք է լինի 250 ու., այլ վոչ թե
350 ու.։ Այսպիսով այս անտեսության վերաբեր-
յալ 10-րդ սյունյակում պետք է գրվի 500 ու.
իսկ 12-րդ սյունյակում միայն 250 ու., չնայած
վոր 9-րդ սյունյակում գրված է 350 ու.։

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.—10, 11 և 12-րդ սյունյակները
հաշվածման ժամանակ չեն լրացվում։ Այդ սյուն-
յակները լրացվում են հետագայում շրջագործկումն-
կ) 13-րդ սյունյակում պետք է գրել գնահատան
լրացուցիչ տեղեկություններ անտեսության վերաբեր-
յալ։

§ 63. Մասնավոր շուկայում բարձր գներով գյու-
ղատնտեսական մթերքների վաճառելուց յեկամտներ
ստացած անտեսությունների ցուցակը կազմվում է այդ
յեկամտների գումարները վորոշելու ամբողջ աշխա-
տանքներին, գյուղխորհուրդները և գյուղհարկային

հանձնաժողովները անդաման պետք և մասնակից տանեն գյուղի լայն հասարակայնությանը՝ չքավորներին, բաժնեկիցներին, կոլտնտեսականներին և ակտիվ միջակներին:

§. 64. Գյուղհարկային հանձնաժողովների կողմից վերոհիշյալ կարգով կազմված ցուցակը այն տնտեսություններին, վորոնք մասնավոր շուկայում գյուղատնտեսական միջերժներ վաճառելուց 75 ռուբլուց ավելի հարկի չեն թակա յեկամուտներ են ստացել, անպայման պետք է քննության առնվի չքավորության, կոլտնտեսականների և ակտիվ միջակների ժողովում և ապա ներկայացվի շրջանային հարկային հանձնաժողովին: Շրջանային հանձնաժողովը տնտեսությունն առ տնտեսություն քննելով և ստուգելով ամբողջ ցուցակը և անհրաժեշտության դեպքում փոփոխելով գյուղհարկահանձնաժողովի վորոշած գումարները, վերջնականապես հաստատում է աղյուքը և հանձնում շրջֆինրաժնին:

§ 65. 104 և 105-րդ սյունյակները հաշվառման ժամանակ չեն լրացվում և չեն դժվում:

§ 66. 106-րդ սյունյակում պետք է գրել մեծ գյուղատնտեսական յեկամաթի աղբյուրի անունը:

§ 67. 107, 108, 109, 110 և 111-րդ սյունյակները հաշվառման ժամանակ չեն լրացվում և չեն դժվում:

§ 68. 112—113-րդ սյունյակներում պետք է գրել նույն սյունյակների վերնագրերի համահայտն տնտեսության բոլոր շնչերի թիվը:

1. Տնտեսության շնչերի թիվը մեջ պետք է մտնեն՝

ա) Տնտեսության մեջ մշտապես ապրող ընտա-

նիքի բոլոր անդամները, ինչպես և տնտեսությունից դուրս ապրող անդամները, վորոնք ունեն հողաբաժին:

Յեթե տնտեսությունից դուրս ապրող ընտանիքի անդամը ունի իր ընտանիքը, ապա տնտեսության շնչերի թիվը մեջ պետք է հաշվել աղյուք ընտանիքի միայն այն անդամներին, վորոնք ունեն հողաբաժին:

բ) Հող չստացողներից շնչերի ընդհանուր թիվը մեջ պետք է հաշվել նոր ծնվածներին և նրանց, վորոնք մոեկ են ընտանիքների մեջ հողաբաժնեությունից հետո ընտանեկան նոր կապակցության շնորհիվ (ամուսնություն, անփեսա և այլն), յեթե նրանք շարունակ ապրում են տնտեսության մեջ:

գ) Տնտեսության մեջ մշտապես չբնակվող ընտանիքի անդամներից շնչերի ընդհանուր թիվում պետք է հաշվի առնել նաև Բ. Գ. Կարմիր բանակում գտնվող ղեկավարականներին, (նույն թիվում Մ. Պ. Ք. Վ. զորամասերում և ուղեկցող պահակախմբերում գտնվող ղեկավարականներին), ռազմականացված պահպանություններում (նույն թիվում նաև ռազմականացված հրեկհային պահպանություններում) 3) միլիցիայում և քրեական հետախուզության մեջ ծառայող անձանց, ինչպես նաև բոլոր ռազմողներին և աշակերտներին:

դ) Այն վայրերում, վորտեղ հողաբաժնեությունը ղեռ չի կատարված և գյուղացիները կամ հողաբաժին չունեն, կամ հողաբաժինը ստացված է առանց հաշվի առնելու տնտեսության շնչերի թիվը, տնտեսությունից դուրս ապրող ընտանիքի անդամներին պետք է հաշվել շնչերի թիվում միայն այն դեպքում, յերբ նրանք չեն կտրել կապը գյուղական տնտեսությունից և իրենց վաստակների վորոշ մասը հատկացնում են տնտեսու-

թխանը կամ ինքն-ոժանդակութուն ուտանում տնտես-
սությունից:

2) տնտեսության շնչերի թվի մեջ Հսկետք և
մանեն:

ա) Նոր ընտանեկան կապակցութամբ (ամուս-
նութուն) ուրիշ տնտեսութուններ զնացած անձիք,
մեռածները և անհայտ կորածները, չեթե նույնիսկ
մնացած լինեն նրանց հոգաբարձիները:

բ) Տնտեսության վարձու բանվորները:

դ) Մեկ տարուց ավելի խղատազրկման դատա-
պարտվածները:

112—118-րդ սյունյալները պետք է լրացվեն հե-
տևյալ կարգով:

112-րդ սյունյալում պետք է գրել աշխատունակ
տղամարդկանց 16 տարեկանից վեր մինչև 60 տարե-
կան հասակում:

113-րդ սյունյալում պետք է գրել աշխատունակ
կանանց 16 տարեկանից վեր մինչև 60 տարեկան հա-
սակում:

114-րդ սյունյալում պետք է գրել 14 տարեկա-
նից մինչև 16 տարեկան անչափահաս տղաներին:

115-րդ սյունյալում պետք է գրել 14 տար. մինչև
16 տարեկան անչափահաս աղջիկներին:

116-րդ սյունյալում պետք է գրել մնացած ըն-
տանիքի անդամներին, այսինքն մինչև 14 տարեկան և
60 տարեկանից բարձր հասակ ունեցողներին:

117-րդ սյունյալում պետք է գրել բացակայող
ընտանիքների անդամներին:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ.— Ընտանիքի բացակա անդամներ
համարվում բոլոր այն անձինք, վորոնք անընդհատ

3 ամսից ավելի հեռացվել են տնտեսութունից,
հաշվելով նույն թվում նաև կարմիր բանակի զին-
վորականներին ու նրանց հավասարեցրած ան-
ձանց, ինչպես նաև 3 ամսից ավելի մինչև 1 տա-
րի ժամանակով ազատազրկման դատապարտված-
ներին, ուսանողներին, աշակերտներին և այլն:

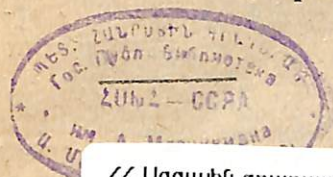
Ընտանիքի բացակա անդամներ չեն համար-
վում այն անձինք, վորոնք մինչև 3 ամիս ժամա-
նակով հեռացել են տնտեսութունից գյուղատն-
տեսական աշխատանքներում, դրսի շինարարական
և արհեստային աշխատանքներում աշխատելու հե-
տևյալներով և այլն:

118-րդ սյունյալում պետք է գրել ընդամեն շըն-
չերի թիվը, այսինքն 112, 113, 114, 115, 116 և 117-րդ
սյունյալների գումարը:

3. ԿՈՒԼԵԿՏԻՎ ՅԵՎ ԱՅԼ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՇ-
ՎԱՌՈՒՄԸ ՅԵՎ ՔԱՐՏԵՐԻ ԼՐԱՅՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ:

§ 69. Կուլեկտիվ տնտեսութունների (գյուղատն-
տեսական կոմունա, արտել, միատեղ հող մշակող ըն-
կերությունների) խորհրդատեսութուններին, մեքենա-
տրակտորային կայանների և դանադան կազմակերպու-
թյունների հաշվառումը կատարվում է առանձին քար-
տով, վորի համար կտրվի լրացուցիչ ցուցումներ:

Հարկման սեկտոր

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0187823

313

Z-94